

การวิจัยและพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชน

รอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร

RESEARCH AND DEVELOPMENT OF INTEGRATED LEARNING PROCESS BASED ON
LOCAL LEARNING RESOURCES FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN
NONGHANCOMMUNITY AREA, SAKON NAKHON

18

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร บุญใช้*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดทำ เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 2) พัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร 3) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัด กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นแรกเป็น การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ขั้นที่สองเป็นการทดลองใช้ รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมิน คุณภาพของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้นเป็นครูผู้สอนของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนรอบหนอง หาร จังหวัดสกลนคร จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านบ้านสามัคคีราษฎร์บำรุง 2) โรงเรียนท่าศาลาราษฎร์วิทยา 3) โรงเรียนโนนงามโคกวิทยาคาร และ 4) โรงเรียนบ้านน้ำพุราษฎร์สงเคราะห์ ซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่สมัครใจเข้าร่วมการพัฒนา จำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร 2) วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3) กำหนดรูปแบบวิธีการบูรณาการ 4) ออกแบบหน่วย การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน 5) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 6) ดำเนินการจัดการ การเรียนรู้ และ 7) ประเมินผลการเรียนรู้

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน พบว่า

2.1 ครูผู้เข้ารับการอบรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 12 คนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการ เรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมิน ร้อยละ 80 ครบทุกคน

* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2.2 ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จำนวน 12 คน สามารถสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน มีคุณภาพระดับดีมาก จำนวน 2 คน และระดับดี จำนวน 10 คน

2.3 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่ครูซึ่งได้รับการฝึกอบรมพัฒนาขึ้น จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ พบว่านักเรียนร้อยละ 97.05 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study foundation of schools in Nonghan Community Area, Sakon Nakhon, 2) to develop a model of integrated learning process based on local learning resources for schools in Nonghan Community Area, and 3) to study the effectiveness of the model to be developed. The research procedures comprised 2 steps: first, developing the model of integrated learning process based on local learning resources, and second testing the developed model. The target group used for evaluating the developed model were 12 elementary school teachers of 4 schools in Nonghan Community Area, Sakon Nakhon as follows: 1) Banpansamakkeeratbomrung, 2) Bantasalaratwittaya, 3) Pongamkokwittakan, and 4) Banngampukururatsongkroh.

The results of this research were as follows:

1. The model of integrated learning process based on local learning resources consisted of 7 steps :
1) analysis of the curriculum, 2) analysis of the local learning resources, 3) determine the model integration approaches, 4) design an integrated learning unit, 5) design the learning plan, 6) implement the learning plan, and 7) evaluate the outcomes of the learning.
2. All the 12 teachers were able to pass the prescribed criterion of 80%. passing score.
3. Of the 12 teachers, 2 of them were able to construct a “very good” level of integrated learning unit, while the remaining 10 were able to construct a “good” level one.
4. For the learning achievement of the students learned through the integrated learning unit, found that 97.05% of students had learning achievement score 84.38%, as specified criterion that 80% of students would have their learning achievement.

ภูมิหลัง

ปัจจุบันการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับจะต้องยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ซึ่งสิ่งสำคัญที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 23 ว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษาประการหนึ่ง คือ การจัดการศึกษาที่เป็นแบบบูรณาการ โดยระบุว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) มาตราดังกล่าวในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แสดงถึงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนของชาติว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญประการหนึ่งควรที่จะต้องเป็นไปในรูปแบบบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระบบการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพในทุกด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตลอดจนด้านกระบวนการเรียนรู้อย่างผสมกลมกลืนกันนั่นเอง

การจัดการศึกษาแบบบูรณาการนั้น มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมทางการศึกษาทุกระดับ โดยสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ได้ตามความเหมาะสม และด้วยเหตุผลที่ว่าสภาพการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมนั้นเป็นสภาพที่ต้องดำเนินไปในรูปแบบบูรณาการอย่างชัดเจน ดังนั้นการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งครอบคลุมไปถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงควรที่จะต้องจัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของบุคคลที่เป็นแบบบูรณาการด้วย เพื่อให้บุคคลสามารถนำความรู้ ทักษะ กระบวนการ และประสบการณ์ที่ได้รับการฝึกฝนในโรงเรียนไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะศาสตร์ทุกศาสตร์ไม่อาจแยกจากกันได้เช่นเดียวกับวิถีชีวิตของคนที่จะต้องดำรงอยู่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวม การจัดให้เด็กได้ฝึกทักษะและเรียนรู้เนื้อหาต่างๆ อย่างเชื่อมโยงกันจะทำให้การเรียนรู้มีความหมายสอดคล้องกับชีวิตจริง

นอกจากนี้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวยังได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายลักษณะ เช่นการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงซึ่งเป็นแหล่งความรู้ในชุมชน และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจะช่วยทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน เกิดความรักความหวงแหนในท้องถิ่นของตน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แหล่งความรู้ประเภทบุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นผู้สอนจะต้องวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร บริบทของผู้เรียน สถานศึกษา ตลอดจนชุมชน เป็นสำคัญ (อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ, 2545)

จากการศึกษาสภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร พบว่า ครูยังไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบบูรณาการ ขาดการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ชุมชน ในการจัดการเรียนรู้ สภาพดังกล่าวจัดเป็นปัญหาอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ของครูที่มุ่งให้การจัดการเรียนรู้ของครูสามารถที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมได้อย่างแท้จริง ปัญหาการพัฒนาผู้เรียนแบบแยกส่วน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำผลการเรียนรู้ไปบูรณาการและเชื่อมโยงประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยและพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยเสริมสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ใช้ห้องเรียนธรรมชาติ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้ อันจะเป็นการช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อยู่บนรากฐานของวิถีชีวิตที่สัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายเข้าใจองค์รวมของชีวิตและสังคมท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

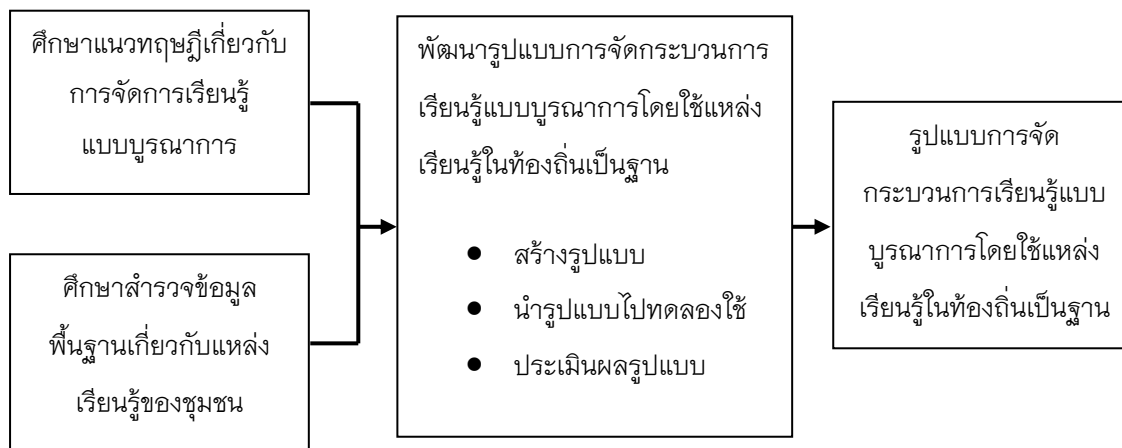
1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนครในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร

3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยมีดังนี้

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะดังนี้ 1) ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน และ 3) ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ดังมีสาระสำคัญในการดำเนินการดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ให้ได้องค์ความรู้ต่างๆ ต่อไปนี้ 1) การเรียนรู้แบบบูรณาการ 2) แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ 4) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบหน่วยบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน และ 6) การวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและชุมชนรอบหนองหารในประเด็นที่เกี่ยวกับทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ระยะที่ 2 ขั้นนำกร่างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. ยกร่างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน โดยกำหนดกระบวนการของรูปแบบ จัดทำเป็นรูปแบบฉบับร่าง สร้างเอกสารประกอบรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย คู่มือการใช้รูปแบบ โครงการฝึกอบรม และแผนการฝึกอบรม

2. ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้เอกสารที่สมบูรณ์

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน การดำเนินการทดลอง โดยกำหนดแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One-group pretest post design)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลอง ใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน เป็นครูผู้สอนของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านแป้นสามัคคีราษฎร์บำรุง 2) โรงเรียนท่าศาลาราษฎร์วิทยา 3) โรงเรียนโพธิ์งามโคกวิทยา และ 4) โรงเรียนบ้านนาพุครุราษฎร์สงเคราะห์ ซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่สมัครใจเข้าร่วมการพัฒนา จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน คือ ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ 0 คะแนน มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.23-0.76 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21-0.78 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.80

2. แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานของครูผู้เข้าร่วมการพัฒนา ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง และต้องปรับปรุง ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน จำนวน 9 ข้อ ดังนี้ 1) การกำหนดหัวข้อของหน่วยบูรณาการ 2) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) การกำหนดสาระการเรียนรู้ 4) การจัดทำกำหนดการเรียนรู้ 5) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 6) การกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) การกำหนดแหล่งการเรียนรู้ 8) การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และ 9) การกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการได้รับการตรวจพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปประเมิน

3. เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะต้องใช้การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงเป็นหลัก ดังนั้นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจึงมีทั้งที่เป็นเกณฑ์ และวิธีการประเมินการเรียนโดยประเมินผลงานชิ้นงาน และประเมินความรู้ซึ่งปกติแล้วในการประเมินดังกล่าวครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดทำแบบประเมินด้วยตนเอง ผู้วิจัยมิได้เป็นผู้จัดทำแบบประเมินให้ แต่เป็นผู้ให้คำแนะนำในการทำแบบประเมินตลอดการวิจัย

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ดังนี้

1. ทดสอบครูกลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน

2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานโดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

2.1 ภาคทฤษฎี ดำเนินการฝึกอบรมตามแนวดำเนินการที่กำหนดไว้โดยใช้ระยะเวลา 3 วัน

2.2 ภาคปฏิบัติ ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ให้มีคุณภาพในระดับดีขึ้น และนำไปใช้สอนนักเรียนในระดับชั้นที่ตนรับผิดชอบโดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตให้คำแนะนำ ปรึกษา

3. การดำเนินการหลังการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบครูกลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเฉลี่ยร้อยละ (percentage) ของคะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานของครูที่ได้รับการฝึกอบรม ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม

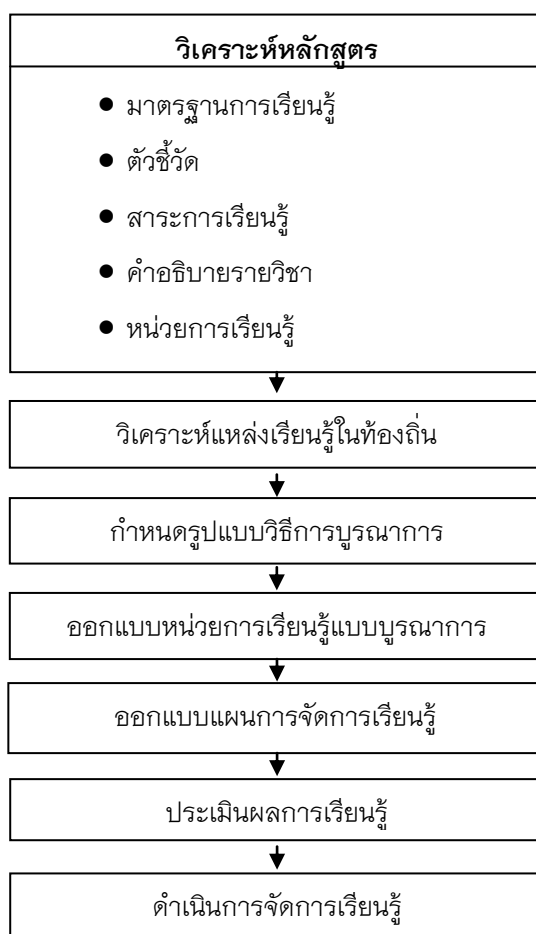
2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ของคะแนนจากแบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานที่ครู ซึ่งได้รับการฝึกอบรมพัฒนาขึ้นแล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์

3. นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ครูซึ่งได้รับการฝึกอบรมพัฒนาขึ้นเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน

จากการวิเคราะห์สังเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ซึ่งกระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร 2) วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3) กำหนดรูปแบบ วิธีการบูรณาการ 4) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน 5) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 6) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ และ 7) ประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งแสดงลำดับขั้นตอนได้ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน

ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานของครูที่ได้รับการฝึกอบรม ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม พบว่าครูผู้เข้ารับการอบรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยก่อนการฝึกอบรมได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.50 หลังการฝึกอบรมได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.30 มีคะแนนพัฒนาการหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น 10.10 คะแนน และมีผู้ได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 12 คน

2.2 ผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานของครูที่ได้รับการฝึกอบรม พบว่าครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน มีคุณภาพระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของระดับคุณภาพเท่ากับ 3.30 และเมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่าครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน มีคุณภาพระดับดีมาก จำนวน 2 คน และระดับดี จำนวน 10 คน

2.3 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ครูซึ่งได้รับการฝึกอบรมพัฒนาขึ้น พบว่าผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ครูซึ่งได้รับการฝึกอบรมพัฒนาขึ้น จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ มีนักเรียนทั้งหมด 238 คน ผ่านเกณฑ์ 231 คน คิดเป็นร้อยละ 97.05 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ครู ซึ่งได้รับการฝึกอบรมพัฒนาขึ้นเฉลี่ยเท่ากับ 42.19 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 75 ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมและพัฒนาครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ซึ่งได้ผ่านขั้นตอนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิและมีการทดลองใช้ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขจนมีประสิทธิภาพไปใช้ในการฝึกอบรมครู เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 กระบวนการฝึกอบรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมุ่งเน้นการปฏิบัติของผู้เข้ารับการอบรม ดังนั้นในการนำไปใช้จึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด ภายใต้การดูแลช่วยเหลือของวิทยากร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน

1.3 ในการเริ่มต้นพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานในสถานศึกษา อาจสร้างหน่วยบูรณาการเล็กๆ ก่อน เช่น เป็นหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีสาระการเรียนรู้แกนร่วม 2-3 สาระการเรียนรู้ มีทีมงาน 3-5 คน ตามความจำเป็น ร่วมกันสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ และร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรืออาจจะร่วมกันสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ แต่ต่างคนต่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้เอง

1.4 ในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพ มีสิ่งจำเป็นที่ควรพิจารณา ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานกับกลุ่มเป้าหมายทางการศึกษาระดับต่างๆ หรือขนาดต่างๆ เช่น ระดับชั้นต่างๆ โรงเรียนขนาดต่างๆ โรงเรียนประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานโดยใช้การวิจัยวิธีอื่นๆ นอกเหนือจากการวิจัยและพัฒนา เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน กับความสามารถในการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานของครูว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร และในระดับใด

2.4 ควรมีการศึกษาผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานนี้ต่อการส่งเสริมตัวแปรตามด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการวางแผน ทักษะการสอน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545
พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- _____. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตร
 แห่งประเทศไทย จำกัด, 2551.
- ทะนงศักดิ์ ปัดลินธุ์. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งแวดล้อมลำน้ำป่าวโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- ทีศนา แชมมณี. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ประนอม ทั้งจันทร์แดง. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตาห้วยเข. วิทยานิพนธ์
 ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.
- ผดุง เพชรสุข. กระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3.
 วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.
- พรทิพย์ สมเสียงใต้. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ภูมิศาสตร์
ภูเวียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนาบ้านเหลียง อำเภอกู่เวียง
จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
- มกราพันธ์ จุฑะระสก. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักศึกษา
หลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร (สาธารณสุขชุมชน) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- มนูญ ชัยพันธ์. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับครูประถมศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.
- ลัดดา คิลาน้อย. การใช้แหล่งความรู้ท้องถิ่นกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนวิชาการสอนกฎหมายในโรงเรียน.
 ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- อัญชลี สารรัตน์ะ. “การศึกษาแบบบูรณาการ (Integrative Education),” วารสารวิชาการ. 5(3) : 27-28 ; 2542.
- Joyce, B. and Weil, M. Model of Teaching. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1986.
- Saylor, J.G. and Others. Curriculum Planning for Better Teaching and Learning. 4th ed. Japan : Holt-Saunders International
 Edition, 1981.

